

Csóti András—Schuckertné Szabó Csilla

# Egy komplex modellprogram megvalósítása az Állampusztai Országos Bv. Intézetben

„Aki jót tesz, hallgasson róla, aki kapta, beszéljen róla!”  
(szólásmondás)

Az Országos Büntemegelőzési Bizottság és az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet közös programja – amely a közösségi büntemegelőzés nemzeti stratégiája alapján a végrehajtásra kidolgozott kormányzati cselekvési tervnek megfelelően került megvalósításra – a következő címet viselte: „Komplex modellprogramok a helyreállító igazságszolgáltatás érvényesülése érdekében: a közösség javára végzett munkatevékenység szervezése a fogvatartottak, a közérdekű munka büntetésre ítélték, valamint a pártfogó felügyelt alatt állók társadalmi integrációjának elősegítésére”.

A pályázati program célja az volt, hogy a fogvatartottak számára helyreállító célú, a bűncselekménnyel – közvetetten – megsértett közösség kiengesztelésére irányuló hasznos munkavégzés megszervezésére kerüljön sor, a bűnismétlés megelőzése érdekében. Valamint, hogy az elítéltek társadalmi kapcsolatainak erősítésén, készségeik fejlesztésén keresztül, a helyreállító igazságszolgáltatás új módszereivel elősegítsük a reintegrációt, a pártfogó szervezet aktív bevonásával.

A program prioritásainak megfelelően, az alábbiak szerint álltak össze a program-  
elemek egy komplex modellprogrammá:

– A közösség kiengesztelése érdekében hasznos munkavégzés szervezése	Közcéltű munkáltatás
– A fogvatartottak, a pártfogó felügyelet alatt állók és a helyi közösség kapcsolatának erősítését célzó programok szervezése	Kiadvány az intézetről
– Új módszerek alkalmazása a helyreállító igazságszolgáltatásban	Film a programról
– Képzési programok szervezése, hasznosítása – főleg a területileg illetékes településeken	Parkgondozó szakképzés
– A településsel közös szabadidős (kulturális) programok szervezése	Kult., ismeretterj. programok
– A programok utókövetése, hatástanulmány készítése	Utánkövetés

A program – amely 2006. október 9-e és 2007. április 30-a között zajlott le – az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, a Bács-Kiskun Megyei Igazságügyi Hivatal és Harta Nagyközség Önkormányzata együttműködésével valósult meg. A projekt megvalósulási helyszínei az Állampusztai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet, az Intézet lakótelepe és Harta nagyközség bel- és külterülete voltak.

## A program leírása

I. A projekt az Igazságügyi Hivatal helyi képviselőjének – pártfogó felügyelőjének – előadásával kezdődött 2006. október 9-én. A program ünnepélyes megnyitóját követően a pártfogó felügyelő tájékoztató előadásában ismertette a pályázati projekt vázlatát, kiemelte a pártfogó felügyelet szerepét, illetve elmondta, hogy miként kapcsolódik a pártfogói tevékenység az ismertetett programhoz. Szó esett továbbá az Igazságügyi Hivatal felépítéséről, munkájáról, valamint az előzetesen felmért, a fogvatartottak által megjelölt témakörökről.



II. A büntetés-végrehajtási intézetben lévő hátrányos helyzetű, alacsony iskolázottságú fogvatartottak társadalmi és munkaerő-piaci helyzetének javításához kívánt hozzájárulni a parkgondozó szakképzés, amely – 2006. október 9-étől 2007. április 19-éig – a Kecskeméti Regionális Képző Központ munkatársainak közremű-

ködésével zajlott le. Az OKJ-s végzettséget adó tanfolyamra 18 fő fogvatartott került beiskolázásra intézetünk mindkét objektumából.

A parképitő, -gondozó tevékenység – a gyakorlati oktatás keretén belül – a közigazgatásilag Harta nagyközséghez tartozó, a személyi állomány lakhatását biztosító lakótelep területén valósult meg. A lakótelep, az óvoda és az irodaépület között elterülő egykori sportpálya területének előkészítése park, illetve díszto telepítéséhez 2006 őszén megtörtént. A szegélyeket képező előregedett fákat, cserjéket eltávolítottuk, a használatatlanná vált parkelemeket (pad, lámpa stb.) megsemmisítettük.

Az időjárási viszonyok miatt a gyakorlati oktatás a tavaszi időszakra tevődött át, addig elméleti képzés folyt a tanfolyamon résztvevő fogvatartottak számára.

III. A projekt első „civil” előadására 2006. november 15-én került sor az Országos Magyar Méhészeti Egyesület helyi szervezetének közreműködésével. A magas színvonalú méhészeti előadáson szó esett a méhészt tevékenység jogszabályi, tárgyi, személyi feltételeiről, biológiai ismeretekről, a munkafolyamatról és gyakorlati bemutató során



ismerkedhettek meg az érdeklődők az eszközök használatával. Az előadást követően különböző mézfajtákat kóstolhattak a fogvatartottak. A rendezvényen az előadó különböző ismeretterjesztő anyagokra, füzetekre hívta fel a figyelmet, ezeket a fogvatartottak magukkal is vihették.

IV. A projekt következő lépéseként – 2006. december 11-étől – közcélú munkálatás vette kezdetét Harta nagyközség bel-, illetve külterületén.

A program összesen négy hét időtartamban – négy hónapon keresztül, havi egy munkahét erejéig – valósult meg. A programot az intézet parancsnoka, az önkormányzat környezetvédelmi tanácsnoka, valamint a helyi Duna Kör vezetője nyitotta meg. A Hartai Duna Kör klubhelyiségében a fogvatartottak tájékoztató előadás keretében ismerhették meg a helyi környezeti adottságokat, a környezetvédelemmel kapcsolatos tudnivalókat és az általuk nyújtott munka szerepét, jelentőségét.

Az első két napon a Nagy-Duna parton a hajóállomás köves partszegélyétől a sziget befolyóig, majd a Kis-Duna partszegélyein az árvíz hozta műanyag és egyéb hulladékok szelektív felszedése, valamint a Nagy-Duna szigeti partsáv rendbetétele – a körézsű kiigazítása és a közlekedő ösvény megtisztítása – volt a kijelölt feladat.

A harmadik és negyedik napon a települési hulladékudvar külterületének környezetvédelmi rendezése, a szélfúttá műanyag hulladék begyűjtése valósult meg a közeli erdőszálig terjedő szakaszon.

A hét utolsó munkanapján a nagyközség temetője ótemető-részének tisztítási munkálatai kezdődtek meg, amely feladat a következő szakaszra is áttevődött. A közérdekű munka második hetében – 2007. januárjában – a fogvatartottak folytatták Harta nagyközség ótemetőjének tisztítási munkálatait (a növényzet kiirtása, elégetése, a gazdátlan sírkövek összegyűjtése).



V. A közcélú munkálatás 2007. februárjában folytatódott Harta nagyközség temetőjének ótemető-részében, valamint a zeneiskolával szomszédos „1956-os emlékpark”-ban. A temetőben továbbra is az elvadult növényzet kiirtását, elégetését, a gazdátlan sírkövek és az egyéb maradványok összegyűjtését végezték a fogvatartottak. Az újra felállított gazdátlan sírkövek díszítőelemekként hirdetik tovább a község történelmét. A



hét utolsó munkanapján az említett emlékpark fásításának előkészületi munkálataiban vettek részt a fogvatartottak.

VI. A program következő állomásának a kalocsai Viski Károly Múzeum „Harta és környéke környezetvédelmi tapasztalatai, természeti és kultúrtörténeti értékei” című előadássorozatát tekinthetjük. A négyrészes programsorozat első előadására 2007. február 14-én került sor, amikor a Múzeum munkatársa a környék régészeti ásatásairól, történelmi hagyatékáról beszélt. A vetítéssel egybekötött előadáson 120 fogvatartott vett részt.



VII. A előadássorozat 2007. március 7-én folytatódott. Ez alkalommal Harta és környéke természeti értékeiről, flóra és fauna világáról, valamint környezetvédelméről hallhattunk sok érdekeset. Az előadás szűkebb körben, 50 fogvatartott részvételével került megrendezésre.

VIII. A közcélú munkáltatás negyedik és egyben utolsó szakaszában – 2007. március 9-étől 14-éig – a Harta-állampusztai lakótelepen, majd Hartán, a Templom utca egy részében folytatták a fogvatartottak a környezetrendezést.

IX. A Viski Károly Múzeum előadássorozatának harmadik, március 21-i előadásán szintén Harta és környéke természeti értékeiről, a környezetvédelmi tennivalókról esett szó. Ezt követően a negyedik és egyben befejező rész április 4-én, „szabadon választott” témában zajlott. A fogvatartottak – előzetes megbeszélés alapján – a honfoglalásról, a magyarok eredetéről kívántak előadást hallgatni.

X. A program utolsó állomásaként, 2007. április 18-án a parkgondozó tanfolyam záróvizsgájával fejeződött be a közel féléves projekt.

A program megvalósulásának további részét képezi az intézetről készült kiadvány, valamint a film, a program legesszenciálisabb eleme, amely a teljes projekt bemutatásán túl üzenet- és értékközvetítő szerepet tölt be.

## A program jellemzése az érintettek vonatkozásában

### Együttműködő partnerek, civil lakosság

- Harta Nagyközség Önkormányzata szerint a közcélú munkáltatással egy olyan, a korábbi években kialakított, a lakosság által kedvelt és jól begyakorlott programot elevenítettünk fel, amely jól illeszkedik a település értékrendjéhez (tiszta, rendezett nagyközség). A programelem tovább erősítette az együttműködési készséget, a kapcsolati tőke-értéket.

- A Bács-Kiskun Megyei Igazságügyi Hivatal véleménye az volt, hogy a program elősegíti a közös reintegrációs célkitűzés megvalósítását.

- A Kecskeméti Regionális Képző Központ szerint egy több éves, sikeres együttműködés következő állomása volt a programban szereplő parkgondozó képzés. A képzés gyakorlati részében tárgyasult eredmények (a park kialakítása, a környezet átalakítása, szépítése stb.) a program résztvevőinek és a kívülállók elismerését egyaránt kivívták. A kiemelkedő színvonalú szakmai képzés, a humán-segítő attitűd kulcsszerepet játszott a végeredmény elérésében.

- Lakosság: A közcélú munka vonatkozásában a civil lakosság, ezen belül a környezetvédők elismerőleg nyilatkoznak a filmben.

A kiadvány megjelentetésével kívántuk elérni, hogy minél szélesebb körben ismerhessék meg az emberek intézetünket, a büntetés-végrehajtási tevékenységet. Fontosnak tartottuk ezt azért is, mert kistérségi szinten a foglalkoztatás vonatkozásában intézetünk meghatározó szerepet tölt be. Ez azt jelenti, hogy a 344 fő dolgozónk családja, hozzátartozói köre is érintett abban, hogy minél hitelesebb képet kapjon környezetünkről, tevékenységünkről. Természetesen ebbe a körbe sorolható az a generációs réteg is, amely a jövőben perspektívát láthat a büntetés-végrehajtásban történő elhelyezkedésben.

### Fogvatartottak

A szakképzettség megszerzésén túl a „civil” környezetben történő munkavégzés, a számos új ismeret és tapasztalat megszerzésének lehetősége, a mérhető fizikai és szellemi teljesítmény és az ebből adódó sikerélmények mind-mind pozitív hatásként, eredményként könyvelhetők el.

A PR-tevékenység jelentősége hangsúlyozandó a fogvatartottak hozzátartozóival kapcsolatosan, hiszen azok – kapcsolattartásuk során – közvetlenül érintettek abban, hogy megismerjék környezetünket, tevékenységünket.

### Intézet

A program lebonyolítása során szükségessé vált a rendelkezésre álló, emberi erőforrások összehangolása, koncentrálása. Ennek során alkalmazkodnunk kellett az együttműködő partnerek elvárásaihoz, fel kellett vennünk a civil/verseny szféra „fordulatszámát”, sebességét.

Mindehhez szemléletbeli változtatásra volt szükség, hiszen a program kezdetén tapasztalt közömbösség a látható eredmények megszületésével párhuzamosan csökkent, majd lassan pozitív irányú érdeklődéssé, együttműködéssé vált.

Tapasztalhattuk, ahhoz, hogy koncentrált eredményeket tudjunk elérni, összefogásra, folyamatos kommunikációra van szükség. Fontos megállapítások lehetnek ezek egy olyan zárt típusú rendszerben, amilyen a büntetés-végrehajtás, ahol felélve belső energiáinkat kevés külső impulzus ér minket ahhoz, hogy feltöltödhessünk, megújulhassunk. Ez a program alkalmat adott arra is, hogy a személyi állomány tagjai sikerélményhez jussanak, újabb ismereteket, tapasztalatokat szerezhessenek.

### A program kiírója

Az európai uniós változások, az új igazságügyi reform és az ebből fakadó új elvárások, tendenciák megismerése, megismertetése elengedhetetlenül fontos a büntetés-vég-



rehajtás arculatának kialakításában, feladatának, módszertanának újraértelmezésében. Fontos ez a személyi állomány, a fogvatartottak és a civil lakosság szempontjából egyaránt. Ebben a folyamatban játszik nagy szerepet a program üzenete, amely a társadalom emberi közösségeit szólítja meg, tartja karban és teszi a büntetésükből szabadultak visszafogadására alkalmassá.

## Befejezés

Összességében elmondható, hogy a pályázati program prioritásaival összhangban valamennyi programelemet eredményesen megvalósítottuk.

A „megsértett” közösség kiengesztelésére szervezett hasznos munkavégzés, a köz-célú munkáltatás beváltotta a hozzá fűzött reményeket. A fogvatartottak számára élményt jelentett az, hogy a lakosság azon része, amely kapcsolatba került velük, nem érezte, hogy a társadalom együttélési szabályai ellen vétőkkel van dolga, hanem a munkájuk, a magatartásuk alapján mondtak pozitív véleményt. A „civil” környezetben végzett munkák közül különösen a kegyeleti emlékpark kialakítása nyerte meg a fogvatartottak tetszését. Különleges élményt jelentett számukra a több száz éves kegyeleti emlékek, sírkövek történelmi kézzelfoghatósága. Sokan az itt szerzett élmények hatására jelentkeztek az ismeretterjesztő előadássorozatra, amely során még közelebb kerülhettek a történelemhez, megismerve a helyi régészeti, néprajzi hagyományokat.

A szakképzésben résztvevő fogvatartottak a bizonyítvány megszerzésével a szabadulásukat követő elhelyezkedési, megélhetési problémáikat oldhatják meg.

Az együttműködők vonatkozásában: az elért sikerek további együttműködésre sarkallnak minket. A jövőben kölcsönösen keressük azokat a lehetőségeket, amelyek során hasonló eredményeket érhetünk el.

*(A cikkben szereplő fotókat Schuckertné Szabó Csilla készítette.)*